

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه بین‌المللی امام خمینی

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

دانشکده علوم انسانی

گروه تاریخ

پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته تاریخ ایران دوره اسلامی

عنوان:

« جایگاه گرجیان در تشکیلات سیاسی - نظامی صفویان »

نگارنده:

سمیه انصاری

استاد راهنما:

دکتر نصرالله پورمحمدی املشی

استاد مشاور:

دکتر ذکرالله محمدی

بسمه تعالی

دانشگاه بین المللی امام خمینی(ره)
معاونت آموزشی دانشگاه - مدیریت تحصیلات تکمیلی

تعهد نامه اصالت پایان نامه

اینجانب دانشجوی رشته مقطع تحصیلی بدین وسیله اصالت کلیه مطالب موجود در مباحث مطروحه در پایان نامه / تز تحصیلی خود، با عنوان را تأیید کرده، اعلام می نمایم که تمامی محتوی آن حاصل مطالعه، پژوهش و تدوین خودم بوده و به هیچ وجه رونویسی از پایان نامه و یا هیچ اثر یا منبع دیگری، اعم از داخلی، خارجی و یا بین المللی، نبوده و تعهد می نمایم در صورت اثبات عدم اصالت آن و یا احراز عدم صحت مفاد و یا لوازم این تعهد نامه در هر مرحله از مراحل منتهی به فارغ التحصیلی و یا پس از آن و یا تحصیل در مقاطع دیگر و یا اشتغال و ... دانشگاه حق دارد ضمن رد پایان نامه نسبت به لغو و ابطال مدرک تحصیلی مربوطه اقدام نماید. مضافاً اینکه کلیه مسئولیت ها و پیامدهای قانونی و یا خسارت وارده از هر حیث متوجه اینجانب می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء و تاریخ

۱۳۹۰/۹/۱۳

دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)
معاونت آموزشی - مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره ۳۰

فرم تأییدیه هیأت داوران جلسه دفاع از پایان نامه / رساله

بدین وسیله گواهی میشود جلسه دفاعیه از پایان نامه کارشناسی ارشد / دکتری
دانشجوی رشته گرایش تحت عنوان
در تاریخ ۱۳۹۰/۹/۱۳ در دانشگاه برگزار گردید و این پایان نامه با نمره ۱۹.۴۵ و درجه مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت.

ردیف	سمت	نام و نام خانوادگی	مرتبهی دانشگاهی	دانشگاه یا مؤسسه	امضا
۱	استاد راهنما	فخرالدین محمدی اردکانی	رئیس هیأت	بین المللی امام خمینی	امیر
۲	استاد مشاور	دکتر ابراهیم محمدی	ارشد	~	~
۳	داور خارج	مهندس ابراهیم	~	آریه	~
۴	داور داخل	حجت الاسلام و آیت الله	ارشد	بین المللی امام خمینی	~
۵	نماینده تحصیلات تکمیلی	کارمندان	~	~	~

تقدیر بہ آن کس کہ بہ من آموخت:

«بہ کیتی دو کس را اگر دیدمی

بہ کرد سر هر دو کرد دیدمی

یکی آنکہ کوید بد من بہ من

دگر آنکہ پرسد بد خویشتن»

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس خدایی را که در تمام مراحل زندگی حضورش گرمی بخش وجودم است و دست تقدیرش بهترین ها را برایم رقم زده است. این بار نیز به لطف آن حکیم یگانه کلنجینی از بهترین اساتید پشیمان و یاریگرم شدنتا بتوانم یکی دیگر از بهترین مراحل تحصیلی ام را پشت بگذارم.

از جناب آقای دکتر نصرالله پورمحمدی الملشی استاد راهنما که زحمات و تلاش های ایشان را هرگز از یاد نخواهم برد و همواره پاسکزار محبت و الطافشان هستم، نهایت تقدیر و تشکر را دارم. استاد دلنواز و بزرگواری که صمیمانه دانسته های خویش را در اختیارم گذاشتند و امیدوارم آنچه از توشه ی مهر و علم و اخلاق به من ارزانی داشتند به شایستگی بجا گیرم.

از جناب آقای دکتر ذکریه محمدی استاد مشاورم که با محبت های بی شائبه ی خویش مرا یاری رسانند و بیاسانات ارزنده خویش به هر چه پربارتر شدن این پژوهش کمک کردند نهایت پاسکزاری دارم.

بر خود لازم می دانم از دکتر باقر علی عادلنفر و سایر استادان گروه تاریخ دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره) که در دو دوره ی تحصیلی از کوه وجودشان بهره بردم و هر یک از استادان بزرگواری برای بنده اسوه ای در علم و اخلاق بودند نهایت پاسکزاری داشته باشم.

بعین از پدر و مادر عزیزم که نمی توانم موهایشان را که در راه عزت من سفید شد، سیاه کنم و نه برای دست های پینه بسته شان که شرم
تلاش برای افتخار من است، مربی دارم. پس توفیق ده که هر لحظه سگم گزارشان باشم و ثانیه های عمرم را در عصای دست
بودنشان بگذرانم.

از دکتر احسان اشراقی، آقایان کودرز شتیانی، زرینی و حسن الله یاری (دانشجویان دوره دکتری) و سایر دوستان که بارها همیانی هایشان
زوایای تاریکی از تاریخ را بر من کشف و نیر سپاسگزارم.

همینطور از همکاری کارکنان کتابخانه مرکزی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)، امام صادق و سایر دوستان تقدیر و تشکر می نمایم.

چکیده

یکی از ادوار مهم تاریخ ایران، حکومت شیعه مذهب صفویه است. شاهان صفویه از همان ابتدا در صدد ایجاد بنیان‌های استوار و تشکیلات منظمی برای حکومت خویش بودند که از جمله مهمترین آن‌ها عبارت است از: تشیع دوازده امامی، تکیه بر قزلباشان و در مراحل بعدی، استفاده از اقلیت‌های دیگر همچون ارمنه، چرکس‌ها و گرجیان.

سابقه‌ی روابط ایران و گرجستان به دوران باستان باز می‌گردد و گرجستان همواره یکی از مطامع سیاسی، مذهبی، استراتژیکی ایران بوده است ولی ارتباط و نفوذ فوق العاده‌ی حکومت‌های ایرانی در گرجستان به عصر صفویه باز می‌گردد که با حملات مکرر شاهان صفویه به گرجستان و الحاق گرجستان شرقی به ایران بود که برای حفظ آن از دست رقیبانی نظیر عثمانی و روسیه همواره اقدامات سیاسی - نظامی مهمی را به عمل آوردند. حکومت صفوی از حملات خود به گرجستان منافع کثیری را دنبال می‌کرد از جمله‌ی آن بهره برداری از منابع اقتصادی، ورود تعداد کثیری اسرای گرجی به ایران و اسکان دادن آنان در شهرهای مختلف بود. مردمان گرجی به دلیل داشتن نبوغ نظامی و سیاسی خیلی زود در دربار صفویه صاحب جایگاه و منصب گشتند. شاهان صفویه از این افراد به عنوان «نیروی سوم» در تشکیلات نظامی - سیاسی و در تقابل با قدرت و نفوذ قزلباشان و ایرانیان استفاده نمودند. گرجیان نیز بتدریج مناصبی همانند قوللر آقاسی، سپهسالاری، داروغه و غیره را کسب نمودند. حتی با پیوندهای خانوادگی و پذیرش اسلام توانستند مصدر جریانات و حوادث کثیری در ایران عصر صفوی شوند. افرادی همچون الله وردیخان، امامقلی خان، گرگین خان و ... از این گروه می‌باشند.

گرجیان اگرچه در ابتدا با تابعیت از شاهان صفویه و کاردانی خویش منشأ خدمات کثیری در راستای اهداف شاهان صفویه و اعتلای ایران گشتند ولی در اواخر دوران صفویه با استفاده از ضعف حکومت و به دلیل عدم داشتن حس ملی و دینی نسبت به خاک این مرز و بوم زمینه ساز سقوط قندهار و در نهایت سقوط صفویه گردیدند.

کلید واژه: صفویان، گرجیان، شاه عباس، جایگاه و نقش سیاسی - نظامی گرجیان، سقوط صفویه

فهرست مطالب

❖ کلیات تحقیق

- مقدمه
- سوالات تحقیق
- فرضیات تحقیق
- پیشینه پژوهش
- روش تحقیق
- نتایج قابل پیش بینی
- نقد و بررسی منابع

فصل اول

❖ شناخت گرجستان

- ۱..... موقعیت جغرافیایی
- ۳..... موقعیت اقلیمی
- ۳..... استان‌های تاریخی گرجستان
- ۶..... وجه تسمیه گرجی‌ها گرجستان
- ۷..... زبان و مذهب گرجیها

فصل دوم

❖ دلایل توجه ایران به گرجستان

- ۸..... سوق الجیشی بودن منطقه
- ۹..... دارا بودن منابع انسانی و اقتصادی
- ۱۰..... استمداد والیان گرجی از شاهان صفویه
- ۱۰..... دخالت قدرت‌های دیگر
- ۱۰..... منازعات و رقابت والیان گرجی با یکدیگر

- عامل مذهبی ۱۱
- ارزش تفلیس ۱۱

❖ ورود گرجیان به ایران قبل از صفویه

- سابقه‌ی توسعه‌طلبی سلجوقیان در گرجستان ۱۴
- مغولان و گرجستان ۱۶
- ایلخانان و گرجستان ۱۷
- تیموریان و گرجستان ۱۸
- گرجستان و قراقوینلوها (بارانی‌ها) و آق قوینلوها (بایندری‌ها) ۱۹

فصل سوم

❖ مناسبات ایران و گرجستان در دوران صفویه

❖ گرجستان در دوران تشکیل و تثبیت

- شیوخ صفویه ۲۰
- شاه اسماعیل ۲۲
- شاه طهماسب ۲۵
- اولین لشکرکشی طهماسب ۲۶
- دومین لشکرکشی شاه طهماسب ۲۸
- سومین لشکرکشی شاه طهماسب ۲۹
- چهارمین لشکرکشی طهماسب ۳۱
- اوضاع گرجستان بعد از حمله چهارم شاه طهماسب ۳۲

❖ گرجستان در دوره‌ی فترت صفویه

- شاه اسماعیل اول ۳۷
- محمد خدابنده ۳۸

❖ گرجستان در دوران اوج قدرت صفویه

- شاه عباس ۴۰

- شاه صفی ۵۹
- شاه عباس دوم ۶۲
- ❖ گرجستان در دوران افول و زوال صفویه ۶۷
- ❖ رقابت ایران و عثمانی در گرجستان ۶۸
- ❖ رقابت ایران و روسیه در گرجستان ۷۶

فصل چهارم

- ❖ ورود گرجی‌ها به ایران و نفوذ سیاسی و اجتماعی آن‌ها در دربار صفویه
- ❖ دلایل بکارگیری گرجیان در مقامات سیاسی - نظامی و درباری و تأثیر آن ۸۳
- ❖ مقامات سیاسی - نظامی کسب شده توسط گرجیان در ایران و گرجستان ۸۳
- قوللر آقاسی ۹۱
- سپهسالاری ۹۳
- داروغه ۹۴
- بیگلربیگی ۹۵
- قورچی باشی ۹۶
- والیان ۱۰۰
- یساول باشی و یساول صحبت ۱۰۱
- یوزباشی ۱۰۱
- دیوان‌بیگی ۱۰۱

❖ گرجیان صاحب منصب در ایران

- الله وردیخان ۱۰۲
- فتح کوه کیلویه و الحاق آن به فارس ۱۰۴
- قتل فرهاد خان ۱۰۴
- سرکوب شاه ویردی خان ۱۰۴
- فتح هرمز و بحرین ۱۰۵

- فتح گمبرون..... ۱۰۷.....
- فتح لار..... ۱۰۸.....
- فتح ایروان، تبریز، نخجوان و بغداد..... ۱۱۰.....
- مبارزه با چغال اوغلی در وان..... ۱۱۱.....
- همکاری با برادران شرلی..... ۱۱۱.....
- فتح سبزوآر..... ۱۱۲.....
- فتح نیشابور..... ۱۱۲.....
- اقدامات عمرانی و عام المنفعه الله وردیخان..... ۱۱۲.....
- امامقلی خان ۱۱۵.....
- فتح گمبرون..... ۱۱۵.....
- فتح دورق..... ۱۱۶.....
- تصرف بندر هرمز..... ۱۱۶.....
- مبارزه با عثمانی..... ۱۱۷.....
- تصرف بصره..... ۱۱۷.....
- دلایل قتل امامقلی خان..... ۱۱۸.....
- ترس شاه صفی از موقعیت و مقام امامقلی خان..... ۱۱۸.....
- نگرانی شاه صفی از حضور صفی قلی خان در نزد امامقلی خان..... ۱۲۰.....
- شورش داودخان و مساله تبانی او با امامقلی خان..... ۱۲۰.....
- تحریکات و سعایت مخالفان و رقبای امامقلی خان در دربار..... ۱۲۲.....
- رقابت قدرت‌های خارجی دربار شاه صفی..... ۱۲۲.....
- تحریکات قاجارها علیه داودخان..... ۱۲۳.....
- قتل امامقلی خان و فرزندانش..... ۱۲۴.....
- خسرو میرزا گرجی (رستم خان گرجی) ۱۲۶.....
- داود خان گرجی..... ۱۳۱.....
- الکساندر میرزا برادر زاده‌ی گرگین خان..... ۱۳۳.....

- ۱۳۴..... سیاوش خان گرجی
- ۱۳۵..... اوتار خان
- ۱۳۶..... باواده بیگ (پا آتا)
- ۱۳۶..... بختان بیگ گرجی (واختانگ بیگ یا کیان بیگ)
- ۱۳۷..... پارسیدان بیگ گرجی
- ۱۳۸..... رستم خان قوللر آقاسی
- ۱۳۹..... منوچهر خان
- ۱۳۹..... صفی قلی خان
- ۱۳۹..... صفی قلی خان
- ۱۴۲..... علیقلی بیگ دیوان بیگی ساکادزه
- ۱۴۳..... لوان یا لئون دیوان بیگی
- ۱۴۳..... خجنه بیگ
- ۱۴۴..... کنستانتین سوم (محمد قلی خان)
- 145..... واختانگ ششم (حسین قلی خان)
- ۱۴۸..... صفی قلی خان پسر رستم خان سپهسالار
- ۱۴۸..... گرگین سلطان
- ۱۴۹..... امیر گرجی در کردستان
- ۱۴۹..... زینل بیگ
- ۱۴۹..... شیرمردان بیگ
- ۱۴۹..... یوتم سلطان
- ۱۴۹..... محمد قلی خان گرجی
- ۱۴۹..... واخوشتی سلطان
- ۱۵۰..... ایوانه میرزا
- ۱۵۰..... جعفر قلی خان

- جمشید سلطان..... ۱۵۰
- محراب بیگ..... ۱۵۰
- کرجاسپی بیگ (منصور خان)..... ۱۵۰
- کیخسرو گرجی..... ۱۵۰
- خسرو بیگ یوز باشی..... ۱۵۰

فصل پنجم

❖ نقش گرجیان در سقوط صفویه

- ارزش قندهار..... ۱۵۲
- حاکم منتخب گرجی برای قندهار..... ۱۵۶
- گرگین خان در قندهار..... ۱۵۸
- اقدامات میرویس علیه گرگین خان..... ۱۵۹
- آمدن کیخسرو خان به قندهار و سرنوشت او..... ۱۶۱
- دلایل سقوط قندهار..... ۱۶۳

فصل ششم

❖ نقش زنان گرجی در تحولات سیاسی دربار صفوی..... ۱۶۶

❖ پراکندگی گرجیان در ایران

- اسکان یافتن گرجیان در ایران..... ۱۶۷
- فرح آباد مازندران..... ۱۷۹
- فارس..... ۱۸۰
- اصفهان و فریدن..... ۱۸۲
- افوس (رویسیری)..... ۱۸۵

- داشکسن ۱۸۵
- آغچه (آخچه) ۱۸۵
- شاهویردی (شاه یوردی)..... ۱۸۵
- شش جوان..... ۱۸۵
- نینو تسمیند..... ۱۸۶
- چیقور..... ۱۸۶
- سییک..... ۱۸۶
- جق جق..... ۱۸۶
- خُنگ..... ۱۸۷
- میاندشت..... ۱۸۷
- خراسان..... ۱۸۷
- عباس آباد..... ۱۸۸
- ❖ نتیجه ۱۸۹
- ❖ فهرست منابع ۱۹۲
- ❖ فهرست مأخذ و مطالعات..... ۱۹۸
- ❖ فهرست مقالات..... ۲۰۱
- ❖ فهرست کتب و مقالات انگلیسی..... ۲۰۲
- ❖ ضمائم ۲۰۳

❖ کلیات پژوه

• مقدمه

پژوهش حاضر به بررسی جایگاه گرجیان در تشکیلات سیاسی - نظامی صفویان می - پردازد. از آنجایی که دولت صفویان یکی از بزرگترین دولت‌های ملی در ایران و متکی بر ارکان و تشکیلات خاص خویش بودند از همان ابتدا شاهان صفویه برای ساماندهی امور لشکری و کشوری درصدد تبیین و ارائه راه حل‌ها و شیوه‌های نوین کشورداری البته با تکیه بر شیوه‌های کهن برآمدند و با مدد قبایل قزلباش توانستند در مدت زمانی اندک به این نیل دست یابند. پس از مدتی قدرت‌نمایی قزلباشان در ارکان حکومتی و لشکری، بنا بر جاه طلبی و زیاده‌روی‌های آنان شاهان صفویه را به این نتیجه رساند که برای حفظ قدرت و تشکیلات خویش باید متکی به نیروی وفادار دیگری باشند و به نوعی مقام قزلباشان را کنترل نمایند یا از قدرت آنان بکاهند و با ایجاد سیاست رقابت بین قزلباشان و نیروهای جدید بر شورش‌ها غلبه نمایند.

بنا بر اخذ چنین تصمیمی شاه عباس شیوه و طرحی را که شاه طهماسب آغاز نموده بود، پیگیری نمود و گزینه‌های مورد نظر آنان برای تحقق این هدف، بکارگیری اقلیت‌های ساکن در قفقاز همچون گرجیان آرامنه و چرکس‌ها بودند. شاه عباس در راستای پیشبرد اهداف خویش به توانایی‌ها و درایت‌های هر کدام از این گروه‌ها توجه نمود و به تناسب استفاده از استعداد‌های آنان، تشکیلات سیاسی و نظامی را باید تغییر می‌داد و اصلاحاتی در آن راستا اعمال می‌نمود. شاه عباس با در نظر گرفتن سوابق گسترده روابط ایران و گرجستان، شرایط طبیعی، جغرافیایی و انسانی، مردمان آن سرزمین را از هر جهت موافق با اهداف و علایق خویش یافت.

شاه عباس با لشکرکشی‌های پی‌درپی و انتقال اسرای گرجی به ایران و اسکان دادن آنان در نواحی مختلف ایران، مسلمان ساختن این جمعیت، گماردن آنان در مناصب سیاسی - نظامی، ازدواج‌های سیاسی و پیوندهای خانوادگی ... بر اقتدار خویش در کشورداری و کاهش نقش دیوانیان و قزلباشان مبادرت ورزید. میزان توجه شاه عباس به این تازه واردان به حدی است علاوه بر این‌که آنان را مناصب و مقامات می‌دهد، القاب «اخوی»، «عمی» و «فرزندی» نیز اعطا می‌نماید. حتی وی به والیان گرجی به عنوان پاداش اعمالی که در ایران یا گرجستان انجام می‌دهند، اقطاع و سیورغال نیز می - بخشد.

در اکثر منابع صفویه نقش مؤثر گرجیان در ساختار تشکیلاتی صفویان به صراحت بیان شده است ولی از آنجایی که هر آغازی انجامی دارد تشکیلات صفویان نیز میرا از این اصل نیست زیرا گرجیان همان‌طور که باعث توسعه‌ی فتوحات صفویان و ایجاد نظم و تحقق اهداف شاهان صفویه گردیدند زمینه‌ی زوال و سقوط صفویان را نیز فراهم آوردند. زیرا با کسب مقامات در قندهار و عدم رعایت هنجارهای اخلاقی در معاشرت با رؤسای قبایل و مردمان، سبب نارضایتی افغانه و در نتیجه شورش آنان گشتند.

دلیل انتخاب این نام برای این پژوهش این است؛ با توجه به غنای فرهنگی و تاریخی گرجستان، ذکات گرجیان و موقعیت جغرافیایی ارزشمند، گرجستان پیوسته در تاریخ دارای نقش برجسته‌ای بوده و مورد توجه پژوهشگران و مورخان قرار گرفته است و این امر نتیجه‌ی غنا و تنوع فرهنگ مادری، باستانی و تداوم اجتماعی بهم پیوسته آنان می‌باشد و نگارنده با مطالعاتی که درباره‌ی این موضوع داشته است، دریافت اکثر نویسندگان به بررسی روابط سیاسی ایران و گرجستان پرداخته و سیر ورود گرجیان را به ایران بررسی کرده‌اند ولی به بررسی تشکیلات و مقامات اخذ شده و شرح وظایف آنان در قالب آن نقش کمتر پرداخته‌اند. در این پژوهش علی‌رغم توجه به مناسبات ایران و گرجستان، به دلایل انتخاب والیان گرجی از سوی شاهان صفویه و مقامات سیاسی - نظامی کسب شده توسط آنان به عنوان محور اصلی پژوهش نیز پرداخته شده است.

مهم‌ترین مشکل در انجام پژوهش حاضر، برخورد با منابع گرجی و عدم آشنایی با زبان گرجی بود در حالیکه آشنایی با آن می‌توانست نگارنده را تا حد زیادی یاری رساند.

این پژوهش در یک چهارچوب مقدماتی با چهار فصل می‌باشد. فصل اول به موقعیت جغرافیایی گرجستان، نژاد گرجیان و وجه تسمیه‌ی آن می‌پردازد.

فصل دوم؛ اهمیت گرجستان برای ایران همچنین دلایل توجه قدرت‌های ماقبل صفویه به آنجا مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم؛ به بررسی رقابت قدرت‌های ایران، روسیه و عثمانی در گرجستان و دلایل توجه هر یک به آنجا، حضور شاهان صفویه در گرجستان و جنگ‌های متوالی آنان در دوران تشکیل و تثبیت، اوج قدرت و دوران افول و سقوط می‌پردازد.

فصل چهارم؛ ورود گرجیان در تشکیلات سیاسی- نظامی صفویان، دلایل بکارگیری گرجیان و مقامات سیاسی- نظامی کسب شده توسط آنان در ایران همچنین صاحب منصبان سیاسی- نظامی و درباری گرجی مطرح شده است.

فصل پنجم؛ به نفوذ گرجیان در قندهار و دلایل اهمیت آن، نقش آنان در سقوط قندهار پرداخته شده است.

فصل ششم؛ پراکندگی گرجیان و اسکان دادن آنان در نقاط و شهرهای مختلف ایران و نقش زنان گرجی در تحولات سیاسی- نظامی صفویه مورد بررسی قرار گرفته است. در قسمت آخر اعلام شخصیت‌های گرجی صاحب منصب در ایران، تصاویر و نقشه‌های مربوط به موضوع قرار داده شده است. البته لازم به ذکر است که در قسمت ضمایم اسناد مربوط به موضوع قرار داده شده است و نگارنده آن را از کتابخانه‌ی تخصصی دکتر اشراقی در دانشگاه تهران تهیه نموده است. از آنجایی که این اسناد در مجموعه‌ی مستقلی چاپ نشده است لذا شماره گذاری آن توسط نگارنده صورت گرفته است.

بیان مسئله

• سؤال اصلی

در این پژوهش سعی بر این است تا به سوال زیر پاسخ داده شود:

۱- گرجیان پس از ورود به ایران در تشکیلات سیاسی- نظامی صفویه دارای چه جایگاه و نقشی گردیدند؟

• فرضیه

۱- گرجیان با نفوذ در تشکیلات سیاسی- نظامی صفویان توانستند مقامات مهمی همچون بیگلربیگی، سپهسالاری، قوللرآقاسی و ... را کسب نمایند.

• سؤال فرعی:

۱- با توجه به کسب مقامات سیاسی- نظامی توسط گرجیان، آنان در سقوط صفویه چه نقشی داشتند؟

۱- گرجیان در قندهار به دلیل بی‌مبالاتی و عدم پای‌بندی به مسائل اخلاقی و مذهبی و عدم تعلق خاطر به خاک این مرز و بوم و اختلاف با فرماندهان ایرانی عامل سقوط قندهار و در نتیجه انحطاط صفویه گردیدند.

• پیشینه پژوهش

درباره‌ی جایگاه گرجیان در تشکیلات سیاسی- نظامی صفویان اگرچه تحقیقات و مقالاتی وجود دارد ولی اکثراً به روابط سیاسی ایران و گرجستان در ازمنه‌ی مختلف پرداخته شده است و مبحث مربوط به نقش گرجیان در دوره‌ی صفویه نیز به همین صورت می‌باشد. محققان به نقش زنان و اسکان دادن گرجیان در ایران و گسترش اسلام در گرجستان و بقیه‌ی مباحث این پژوهش نگاه کلی داشته‌اند و جزئیات آن‌را به تفصیل بیان نکرده‌اند. درباره‌ی موضوع این پژوهش، کتاب جایگاه گرجیان در فرهنگ و تمدن ایران از سعید مولیانی است که بیشتر به بیان سیر حوادث و ذکر اسامی گرجی از دوران ایران باستان تا قاجاریه پرداخته شده است. پایان‌نامه‌ی گودرز رشتیانی - نقش گرجیان از دوران شاه عباس تا عهدنامه‌ی گلستان - و پایان‌نامه‌ی مجید رحیمی - گرجی‌ها در ایران - نیز دید کلی به این مسئله داشته‌اند. این پژوهش به نوعی مباحث تشکیلاتی مربوط به گرجیان را بیان می‌کند که در راستای آثار پیشین می‌باشد و برخی مباحث آن‌ها مثل جایگاه تشکیلاتی گرجیان را تکمیل می‌نماید.

• روش تحقیق

با توجه به اینکه پژوهش حاضر جزء تحقیقات تاریخی است لذا روش تحقیق در آن، توصیفی - تحلیلی می‌باشد. روش تحقیق در موضوعات تاریخی متکی بر اسناد و مدارک و منابع موجود در رابطه با موضوع است که با نقد و بررسی آن‌ها نتایج جدیدی را ارائه می‌دهد یا مطالبی را تایید یا تکذیب می‌کند. تحقیق در این موضوع ابتدا با طرح اولیه و سپس شناسایی منابع و مأخذ آغاز می‌شود. پس از آن فیش برداری از مطالب مورد نیاز آغاز می‌شود و پس از اتمام این مرحله اطلاعات جمع‌آوری شده گزینش و طبقه‌بندی می‌شود و در مرحله‌ی آخر اطلاعات گزینش شده تدوین می‌گردد.